

VRHUNCI FANTASTIKE
knjiga 1

Hauard F. Lavkraft
NEKRONOMIKON
Copyright © 2008 EVEREST MEDIA

Izdavač
EVEREST MEDIA
11070 Novi Beograd
Narodnih Heroja 32/19
Poštanski fah 19
www.everest.co.yu

Urednik
BOBAN KNEŽEVIĆ

Hauard F. Lavkraft —
NEKRONOMIKON

*Izbor, uvod, pogovor i sav
propratni kritički materijal:*
Dejan Ognjanović

Ilustracije priča: Nikola Vitković

Crteži na stranama 8-13:
Tijana Jevtić

Lektura: Marija Jovanov

Dizajn: Tanja Jeremić

Tehnička priprema: BELI PUT

Štampa i povez:
ROTOGRAFIKA,
Subotica, 2008

Tiraž: 2000 primeraka

Nekronomikon

**Najbolje horror priče
Hauarda F. Lavkrafta**

Priredio

Dejan Ognjanović

Sadržaj:

Uvod	15
Istorija Nekronomikona	24
Nianlatotep	31
Dagon	37
Hram	47
Čudna visoka kuća u izmaglici	65
Festival	79
Gonič	93
Herbert Vest - Reanimator	105
S one strane	141
Pikmenov model	153
Muzika Erika Zana	171
Ispod piramida	185
Pacovi u zidovima	217

	243
Ukleta kuća	275
Snovi u vešticejaj kući	317
Danički užas	367
U zidinama Eriksa	399
Baja izvan ovog svijeta	431
Senka nad Insitutom	505
Zov Ktulua	542
Napomene	558
Biografija	
Kompletan hronološki spisak Larkraftovih proznih dela	564
Anotirana bibliografija	568
Pogovor	577
Beleška o priredivaču	606

*N*epoznat za života, skrajnut i osuđen na tavorenje u opskurnim časopisima, H. F. Lavkraft je ubrzo posle smrti postao predmet kulta čija snaga do danas ne jenjava. Moglo bi se čak reći da njegov kult na prelomu milenijuma postaje sve jači i rasprostranjeniji, jer su užasi zabeleženi između njegovih redova u međuvremenu postali opšta mesta naših košmara. Svojom neobuzdanom i neprevaziđenom maštom on je u fantastičnom modusu već opisao društveni kolaps, etničko čišćenje, koncentracione logore, genetski inženjering, nuklearno puštošenje, dekadenciju duha i plimu bestijalnosti koji će, počev od II svetskog rata (koji

nije doživeo), obeležiti ostatak sumornog XX veka. Sa intenzitetom koji može da nosi samo najdublja i najiskrenija proživljenost njegove stranice vibriraju egzistencijalnom mučninom i otuđenjem podjednako socijalnim i anatomskim. Seksualna i polna nesigurnost, nestabilnost identiteta, rat polova... neke su od tema snažno impliciranih u njegovim sugestivnim pričama. I sâm autsajder, zgrožen tendencijama sveta koga se gnušao, povukao se u zabran pisanja, baš kao i bliski mu duhovni srodnik, Kafka – sa sličnim usudom da tek posthumno doživi popularnost koja mu je za života izmicala.

Lavkraft je bio u stanju da prizove gnusni univerzum što obitava odmah iza nevidljive granice sa našim: gomilanje i ponavljanje njegovih inkantatornih rečenica zabeleženih grozničavim stilom poseduju magijsku moć da otelotvore i plastično ožive grozote koje većina drugih umetnika nije ni slutila. Njegova komplikovana demonologija poprimila je tolike razmere da je

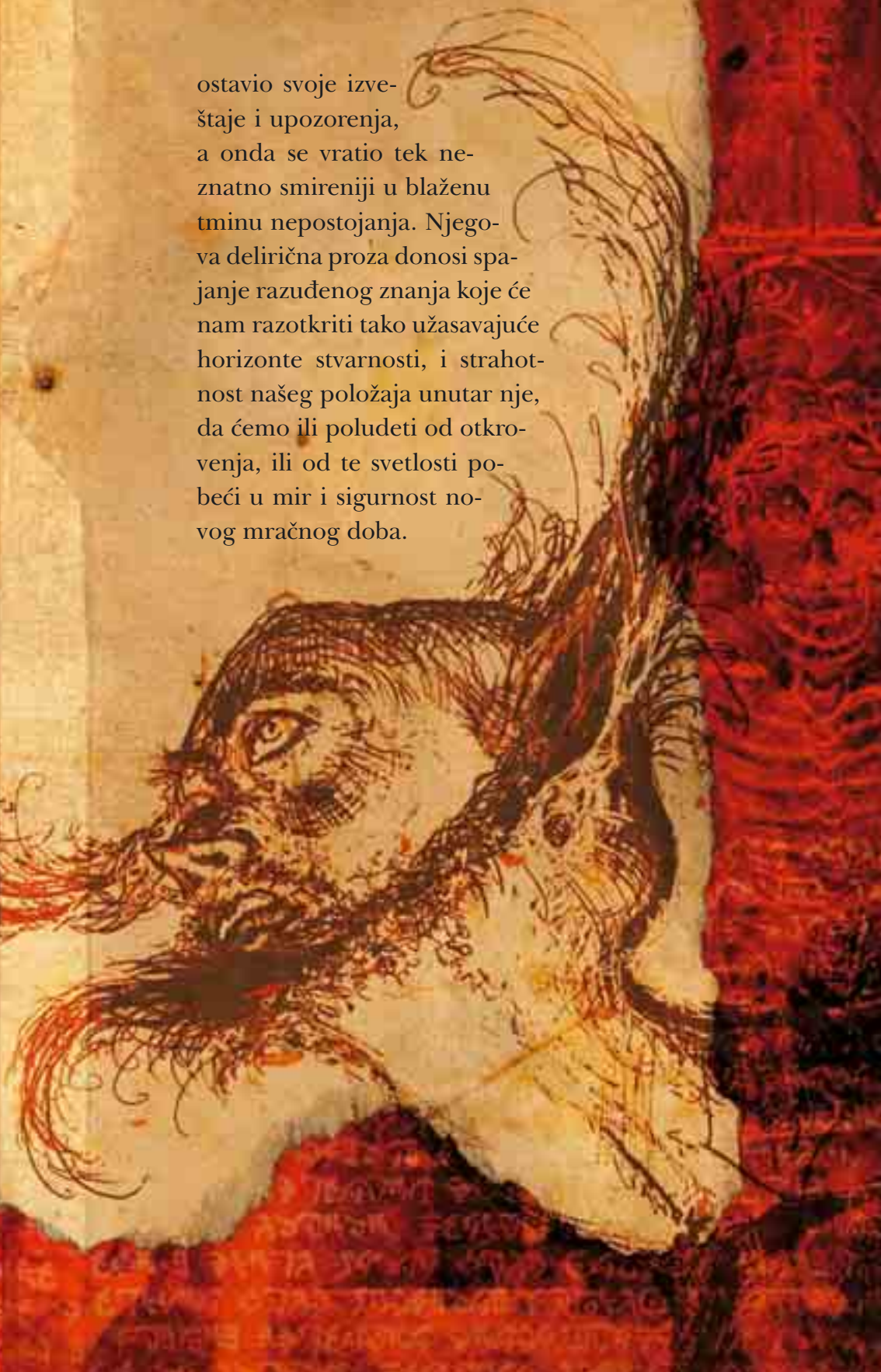

ovaj kartograf košmara postao jedan od najvećih i najuticajnijih mitotvoraca XX veka, a njegov mit o Ktuluu i drugim nezemaljskim božanstvima-demonima objektivni je korelativ kosmičke strave koja se rasprostire kroz beskrajne aleje prostora i vremena. Démoni o kojima Lavkraft piše nisu prizemne Baba-Roge za plašenje male dece, već entiteti čije pipke svi mi osećamo oko svojih vratova, čiji nam ledeni dah kostreši dlačice na vratu u dubokim noćnim časovima, čiji nam zubi i kandže svakodnevno u голу drhtavu kožu urezuju knjige krvi.

Zbog svega toga, Lavkraft nije samo najveći pisac horora u XX veku, već je i – nezvezano za bilo koji žanr – jedan od retkih pisaca koji su umeli da se uhvate u koštac sa užasima prisutnim i dalekim, slućenim i doživljenim, odsanjanim i prorokovanim, užasima koji su obeležili XX vek i koji, na žalost, ni na početku novog milenijuma ne pokazuju znake slabljenja. Više od horor pisca, više od pukog pisca, Lavkraft je istovremeno i prorok i šaman i Učitelj novog doba u kome imamo sumnjivu privilegiju da živimo. Sa mazohističkom upornošću Lavkraft iscertava putanje koje su nas dovele do ivice ambisa, kao i ono što nas u njegovim dubinama gladno čeka. On je tamo već bio. Izronio je, načas, iz *mare tenebrarum* kako bi

ostavio svoje izveštaje i upozorenja, a onda se vratio tek neznatno smireniji u blaženu tminu nepostojanja. Njegova delirična proza donosi spajanje razuđenog znanja koje će nam razotkriti tako užasavajuće horizonte stvarnosti, i strahotnost našeg položaja unutar nje, da ćemo ili poludeti od otkrovenja, ili od te svetlosti pobeći u mir i sigurnost novog mračnog doba.

UVOD: OVO OGAVNO GROBLJE UNIVERZUMA

1. LAVKRAFT NA SRPSKOM

Knjiga koju držite u rukama predstavlja prvo ambiciozno i sistematsko predstavljanje proze Hauarda Filipisa Lavkrafta (1890–1937) na srpskom jeziku.

Iako se smatra jednim od najvećih, ako već ne i najvećim piscem horora u XX veku, Lavkraft je na srpski jezik dospao neobjašnjivo kasno, više od pola veka nakon svoje smrti. Čak kada se to najzad i desilo, bilo je bez ikakve pompe, krajnje skromno i sporadično, bez ikakvog reda i sistema. Zahvaljujući izdavaču i uredniku Bobanu Kneževiću, prvo se u SF magazinu *Alef* br. 17 pojavila horor-fantastična priča 'Čudna visoka kuća u izmaglici', u sledećem broju – priča 'Nečastivi sveštenik', a kasnije i četiri priče u Kneževićevom zborniku *Horor* iz 1990. godine ('Otpadnik', 'Pacovi u zidovima', 'Pikmenov model' i 'Danvički užas'), sve u prevodu Aleksandra B. Nedeljkovića.

Godinu dana ranije, 1989. god. „Rad“ je objavio zbirku *S one strane sna*, sa pomalo proizvoljnim ali ipak solidnim izborom od šest priča ('S one strane sna', 'Ukleta kuća', 'U klopci faraona', 'Hram', 'Nečastivi sveštenik' i 'Snovi u veštičjoj kući'), u prevodu Jasne Jovanov. Ova zbirka je značajna još i po tome što je u njoj po prvi put na srpskom objavljen kraći esej posvećen Lavkraftu (pogovor 'Slovo strave' priređivača Svetislava Jovanova). Izuzev šturo odrednice u *Enciklopediji naučne fantastike* Zorana Živkovića („Prosveća“, Beograd, 1990), taj kratki tekst na samo četiri strane zadugo je bio jedini knjiški osvrt na delo ovog pisca.

Usledilo je BIGZ-ovo izdanje romana *Slučaj Čarlsa Dekstera Vorda* (takođe iz 1990) u okviru koga je objavljen i Lavkraftov fundamentalni esej 'Natprirodna strava u književnosti' – oba u prevodu Gordane Velmar-Janković kao i nadasve skromna 'Beleška o piscu' (na jednoj stranici) Radoslava Bratiča.

Napokon, krajem te sudbonosne 1990. godine, niška Gradina objavljuje drugi (i značajniji) Lavkraftov roman: *U planinama ludila* praćen ciklusom priča 'Izjava Randolfa Kartera', 'Srebrni ključ' i 'Kroz kapiju srebrnog ključa', u prevodu Sonje Dekanić Janoski.

Prvi opširniji tekst o Lavkraftu na srpskom jeste poglavlje 'Mutant iz bajke: kroz kapiju dubokog sna' u knjizi Ranka Munitića *Čudovišta koja smo voleli 2* (Terra Press, Beograd, 1997). Munitić, poznatiji po svojim zapisima o filmu, doticao se Lavkrafta sporadično i u svojoj ranijoj knjizi – *Alisa na putu kroz podzemlje i svemir*. Pored njega, jedini studiozniji tekst o Lavkraftovom delu, objavljen je ponovo u Kneževićevom izdanju: magazin *Znak Sagite* br. 5 (1998) doneo je opširan esej 'Nekrofilija – nekad i sad' autora Dejana Ognjanovića, koji je praćen Lavkraftovom biografijom i bibliografijom, kao i prevodom njegove priče 'Gonič' (reprintovana u antologiji *Strah: Mala antologija horora*, priredio Milka Knežević-Ivašković, Itaka, Beograd, 2005).

U prvoj polovini 2008. godine pojavilo se još i izdanje pod naslovom *Ktulu priče* sa nekoliko značajnih, novih prevoda Lavkrafta u pomalo čudnom i proizvoljnom odabiru ('Zov Ktulua', 'Pohodilac mraka', 'Snovi u veštičjoj kući', 'Stvorenje na pragu', 'Sena iz drugog vremena', 'Kroz kapije srebrnoga ključa').

I – to je sve.

Sve, do knjige koju sada imate pred sobom.

2. O OVOM IZBORU

Namera priređivača jeste da pruži prvi autoritativan i potpun pregled svega onoga najboljeg i najznačajnijeg što je Lavkraft kao pisac pružio, i da se to čitalačkoj publici najzad predstavi sa adekvatnom ozbiljnošću i pažnjom. Iz opusa koji čini pedesetak priča i novela odabrano je dvadeset najrepresentativnijih. Pri odabiru se vodilo računa o sledećem: da u izbor uđu sve priče koje se smatraju književno i žanrovski najkvalitetnijim; da se u njemu nađe i većina poznatijih i popularnijih (iako neke od njih možda nisu spisateljski vrhunci); da se ponuđenim izborom pokrije što je veća moguća raznovrsnost tema i ideja koje je Lavkraft učinio prepoznatljivo svojim; najzad, da izbor čini što više do sada neobjavljivanih priča – naravno, imajući u vidu napred navedene principe.

Tako, po prvi put se na srpskom nalaze dve najbolje Lavkraftove novele, koje su do sada u prevodima misteriozno zaobilažene: 'Boja izvan ovog svemira' i 'Senka nad Insmutom'. Po prvi put na srpskom, takođe, u ovoj knjizi su i izvanredne priče 'Muzika Erika Zana' i 'Dagon', nenadmašno atmosferični 'Festival', čuveni 'Herbert Vest – Reanimator', idejno potentni 'S one strane' i netipična priča naučno-fantastičnog horora 'U zidinima Eriksa'. Pored odličnih priča koje su ranije već objavljivane i koje se u ovom izboru nisu mogle zaobići, u zbirci se nalaze i dva kratka, ali vanredno značajna fragmenta: minijatura-prozna poema 'Niarlatotep' i fiktivna 'Istorija Nekronomikona' koje, svaka na svoj način, bacaju značajno svetlo na Lavkraftov univerzum oličen u pričama koje slede.

3. O PREVODIMA

Lavkraftovim delima su se, na sreću, kod nas do sada bavili priličnoiskusni i kvalitetni prevodioci. Ipak, već objavljuvane priče u ovom izboru predstavljene su u veoma redigovanim verzijama. U njima su, uz minuciozno upoređivanje sa originalnim Lavkraftovim tekstom, izvršene brojne ispravke kako bi se eliminisale postojeće greške, netačnosti, nepreciznosti i stilske neujednačenosti, i kako bi se svi tekstovi uskladili u terminologiji, topografiji itd. Slično važi i za nove prevode, koji se ovde po prvi put pojavljuju: svi oni su detaljno pregledani i osmišljeni kako bi bili što bliži Lavkraftovom izrazu i duhu njegovih reči. U odanosti strukturi Lavkraftovoj rečenici, svesno se rukovalo primerom Bodlerovog prevoda E. A. Poa: on je, prevodeći prvu rečenicu *Pustolovina Artura Gordona Pima* ('My name is Arthur Gordon Pymm...'), upotrebio konstrukciju 'Mon nom est A. G. Pymm' umesto tipičnije francuske konstrukcije 'Je m'appelle A. G. Pymm'. Dakle, uz poštovanje pravila srpske sintakse, nastojalo se da prevodi budu što bliži iskustvu čitanja Lavkrafta u originalu.

Dva kulturna toponima, nakon konsultacija sa američkim stručnjacima, ovde su dovedena u ispravan oblik: ono što je u ranijem prevodu bilo poznato kao 'Danvič' ovde je prepravljeno u 'Danič', dok je 'Insmaut' (po analogiji sa drugim engleskim toponima koji se završavaju sa 'mouth', kakvi su Pli-mut, Bornmut, i dr) korigovan u ispravan oblik koji glasi – Insmut. Slično je postupano i sa drugim imenima mesta, likova i 'bogova'. Jedini izuzetak je famozni 'Ktulu' – uprkos detaljnim Lavkraftovim instrukcijama u jednom pismu, prema kojima bi ljudskom jeziku najpribližniji izgovor bio Kh'lulu – autor knjige odlučio je da zadrži univerzalno ustaljeni izgovor – Ktulu.

4. O KRITIČKOM DELU

Priče ovog značajnog pisca predugo su objavljivane hatoično i proizvoljno. Sada ovo izdanje čitaocu pruža ne samo promišljeno odabrane priče već i kratke uvodnike za svaku od njih, napomene, kao i obiman pogovor na kraju knjige koji ih stavlja u idejni i estetski kontekst Lavkraftovog dela i žanra horora kojem pripadaju.

Svaka priča je praćena kratkim uvodom koji govori o njenom nastanku, izvorima, znaćaju za Lavkraftov opus i potonjim uticajima i medijskim varijacijama (stripovske i filmske adaptacije).

Pri napomenama (sakupljenim na kraju knjige, kako ne bi ometale praćenje samih prića) vodilo se računa da ne budu preopširne i da doprinose boljem razumevanju prića, kao i da podstiću na dalje istraživanje one koji budu zaintrigirani mestimićno šturim Lavkraftovim aluzijama. U njihovom sastavljanju od izvesne pomoći bila su već postojeća anotirana izdanja istaknutog Lavkraftovog proućavaoca S. T. Džošija (vidi bibliografiju na kraju knjige), s tim što ona ne sadrže brojne anotacije okultne i ezoteriće prirode, koje u ovoj knjizi potiću iz drugih izvora.

Pogovor na kraju pokušava da prozbori o idejnoj pozadini Lavkraftovih prića, neraskidivoj od njegovih zapleta, te o njegovoj estetici horor priće koja ga istiće kao najsamosvesnijeg i najozbiljnijeg praktićara ove vrste u XX veku, i da tako argumentuje tvrdnje o neospornom znaćaju ovog pisca.

Najzad, kako bi knjiga bila potpuna, na kraju se nalazi kratka biografija, i anotirana bibliografija najznaćajnijih izdanja Lavkraftovih dela, kritićkih dela o njemu, i nekoliko najbitnijih izdanja njegovih nastavljaća.

5. O ILUSTRACIJAMA

Lavkraftova proza je naglašeno vizuelna i slikovita, i od svog najranijeg pojavljivanja, u magazinu *Weird Tales*, inspirisala je brojne ilustratore i umetnike, počev od vrhunskog Virđžila Finleja, pa sve do današnjih poput K. V. Džetera, Dž. Koularta i drugih. U duhu ambicija ovog izdanja cilj je bio da se angažuje domaći umetnik koji bi stvorio originalne radove. Rezultat je pred vama. Nijedna vizuelizacija Lavkraftovog dela nikada ne može u potpunosti zadovoljiti njegove čitaoce, jer svako u svojoj glavi ima unekoliko različitu viziju njegovih zastrašujućih opisa, ali ilustracije umetnika Nikole Vitkovića uspešno dočaravaju prizvuk Lavkraftove strave. Crtežima je uspeo da prenese ne samo strah, već i morbidnu lepotu, ne samo trulež, već i specifičnu ambivalentnu lavkraftovsku *fascinaciju* neljudskim formama i kosmičkim ambisima, a to se retko viđa u preeksplicitnim lavkraftovskim ilustracijama, na kakve obično nailazimo.

6. ČITAOCIMA

Nakon ove knjige neće vam biti potrebno nijedno ranije izdanje Lavkrafta na srpskom (izuzev romana, naravno). Stavite je uz svoje uzglavlje, i vraćajte joj se često u dubokim noćnim časovima. Lavkraft je zahvalan za stalno novo čitanje i istraživanje, jer njegova egzistencijalna, metafizička, kosmička strava – na žalost ili na sreću – nije prolaznog karaktera. Ona se uvlači duboko pod kožu i rezonira sa najdubljim arhetipovima našeg kolektivnog nesvesnog. Svetlost dana ne raspršuje njegove mrakove, jer ono što Lavkraft otkriva ne može više biti sakriveno. On se ne bavi noćnim baucima niti prevaziđenim plodovima sujeverja, već pretnjama samoj srži našeg bića koja je na sunčevoj svetlosti samo još krhkija. Lavkraft ne donosi katarzu niti utehu, i zato je užitak u njegovim pričama osoben. On donosi jednu osećajnost koja vam ne povlađuje, ne pokušava da vas ohrabri. Ali baš zbog toga, njegovo suočenje sa spoljašnjim i unutrašnjim mrakovima može poslužiti kao uzor i alternativni ključ za poimanje vašeg sopstvenog sveta.

Vraćajte mu se često...

ISTORIJA NEKRONOMIKONA

Ova skica napisana je u jesen 1927. na poledini jednog formulara, a varirana u okviru pisma Klarku Eštonu Smitu od 27. novembra iste godine.

Mnogo pre Borhesa, mnogo pre post-modernizma, ova intelektualno-‘istorijska’ intertekstualna igrarija, sa svojim komično-ozbiljnim aluzijama na istovremeno istorijske i fiktivne ličnosti, na autentične i izmišljene naslove knjiga, na geografske i imaginarne toponime, spojene u konglomerat koji prevazilazi pojmove ‘stvarnog’ i ‘izmišljenog’, izazvala je više zabune, misterije i legende od bilo koje slične dvadesetovekovne tvorevine. Kao poziv na igru Lavkraftovim kolegama, ona je mnogo kasnije poslužila i kao osnova za brojne druge, daleko opsežnije „*Nekronomikone*“. Potonji se mogu naći u rasponu od smešno-infantilnih tomova ‘Crnih Znanja’ preko antropološki i mitološki potkovanih i učenih falsifikata pa do okultističkih spisa sa pretenzijama nezemaljskog porekla. I pored svih njih, ovaj Lavkraftov *Nekronomikon* – naveden u samo dva kratka citata iz same knjige, u pričama ‘Festival’ i ‘Danički užas’ – ostaje daleko najinspirativniji, najfascinantniji i – najrealniji.

Za detalje u pogledu naziva knjige i okultnih referenci za nju vezanih – vidi komentare na kraju knjige.

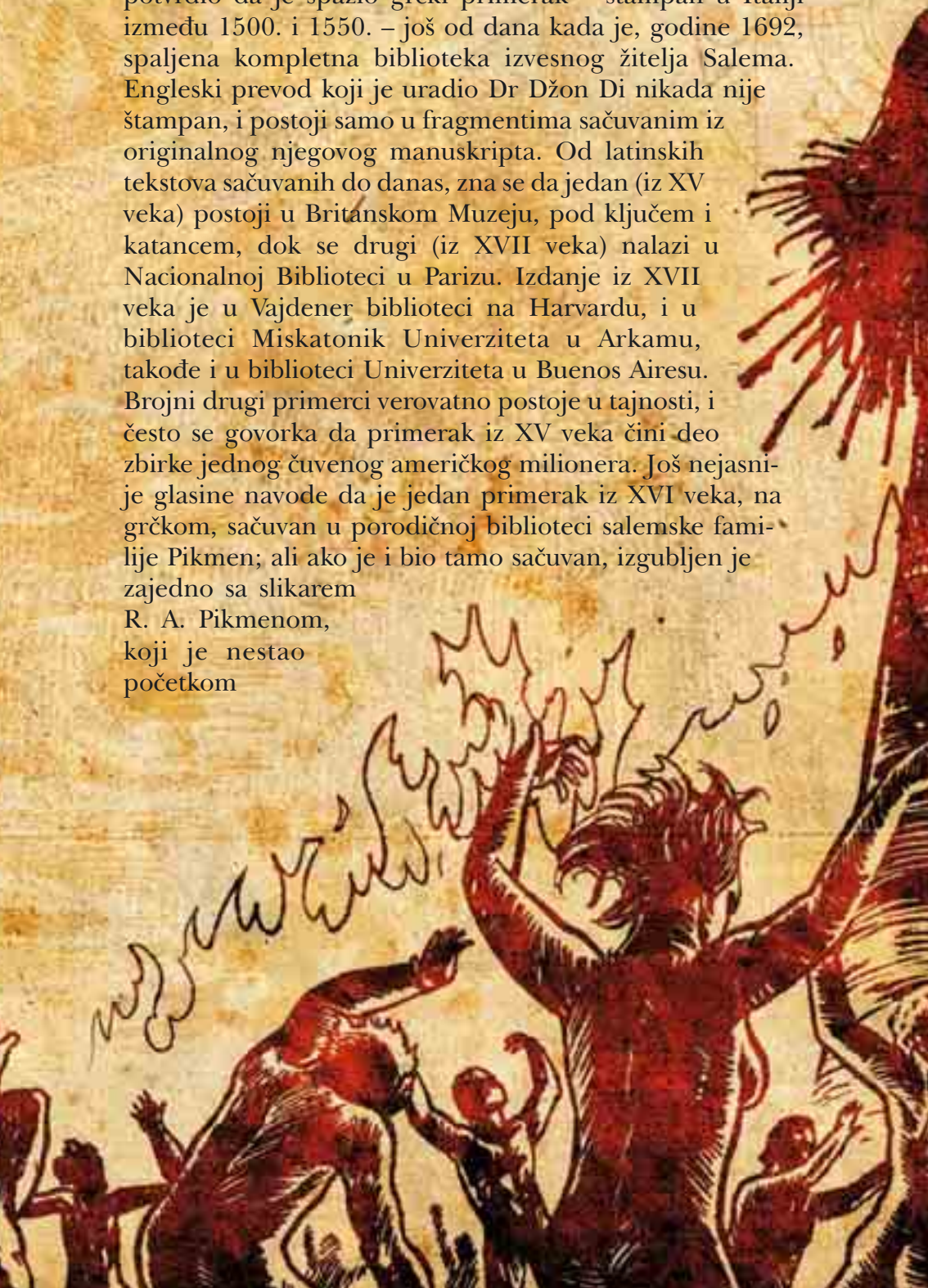

Originalni naziv knjige je *Al Azif* – pri čemu je “azif” reč koju Arapi koriste da označe noćni zvuk (koji proizvode insekti), a za koji se pretpostavljalo da je urlikanje demona.

Sačinio ga je Abdul Alhazred, ludi pesnik iz Sanae, u Jemenu, za koga se tvrdi da je bio u naponu slave za vreme vladavine Omiada kalifa, približno oko 700. godine naše ere. Posetio je ruševine Vavilona i podzemne tajne Memfisa i proveo deset godina potpuno sam u velikoj južnoj pustinji Arabije – poznatoj kao Roba el Khaliyeh, ili ‘Prazno prostranstvo’ prema drevnima, ili Dahna, tj. ‘Crvena’ pustinja kako je današnji Arapi nazivaju, a za koju se veruje da je nastanjuju zli duhovi-čuvari i monstumi smrti. O ovoj pustinji mnoga neobična i neverovatna čudesa kazuju oni koji se pretvaraju da su u nju prodrli. U svojim poslednjim godinama, Alhazred je obitavao u Damasku, gde je napisao *Nekronomikon (Al Azif)*, a o njegovoj konačnoj smrti i nestanku (738. god. n.e.) mnoge se užasne i protivrečne stvari pripovedaju. Ibn Kalikan, njegov biograf iz XII veka, tvrdi da je Alhazreda usred dana zgrabilo nevidljivo čudovište i grozno ga proždralo pred bezbrojnim posmatračima, sledećim od strave. O njegovom ludilu mnoge se stvari pričaju. Tvrdio je da je video basnoslovni Irem, ili Grad Stubova, i da je ispod ruševina izvesnog bezimenog pustinjskog grada pronašao šokantne letopise i tajne neke rase starije od ljudske. Bio je Musliman indiferentan prema Islamu, i obožavao je stvorenja koja je nazivao Jog Sotot i Ktulu.

950. godine je *Azif* bio preveden na grčki, a do tada je učestalo, mada potajno, bio u upotrebi među filozofima tog doba. Preveo ga je Teodorus Filetas iz Konstantinopolja, pod nazivom *Nekronomikon*. Čitav vek potom poticao je ljude na užasne eksperimente, kada ga je zabranio i spalio patrijarh Mihailo. Posle ovoga o njemu se čulo samo u potaji, ali Olaus Vormius je 1228. načinio latinski prevod i taj tekst je dva puta štampan – jednom u XV veku, u crnoj gotici (očito u Nemačkoj), i jednom u XVII (verovatno u Španiji) – oba ova izdanja budući bez jasnih znakova porekla locirana su u vremenu i prostoru samo na osnovu unutrašnjih tipografskih naznaka. Ovo delo je, kako u grčkoj tako i u latinskoj verziji, zabranio Papa Gregorije IX godine 1232. ubrzo nakon latinskog prevoda, koji je i privukao pažnju na njega.

Arapski original je izgubljen još u vreme Vormiusa, sudeći po indicijama u njegovoj uvodnoj belešci; i niko još nije potvrdio da je spazio grčki primerak – štampan u Italiji između 1500. i 1550. – još od dana kada je, godine 1692, spaljena kompletna biblioteka izvesnog žitelja Salema. Engleski prevod koji je uradio Dr Džon Di nikada nije štampan, i postoji samo u fragmentima sačuvanim iz originalnog njegovog manuskripta. Od latinskih tekstova sačuvanih do danas, zna se da jedan (iz XV veka) postoji u Britanskom Muzeju, pod ključem i katancem, dok se drugi (iz XVII veka) nalazi u Nacionalnoj Biblioteci u Parizu. Izdanje iz XVII veka je u Vajdener biblioteci na Harvardu, i u biblioteci Miskatonik Univerziteta u Arkamu, takođe i u biblioteci Univerziteta u Buenos Airesu. Brojni drugi primerci verovatno postoje u tajnosti, i često se govorka da primerak iz XV veka čini deo zbirke jednog čuvenog američkog milionera. Još nejasne glasine navode da je jedan primerak iz XVI veka, na grčkom, sačuvan u porodičnoj biblioteci salemske familije Pikmen; ali ako je i bio tamo sačuvan, izgubljen je zajedno sa slikarem R. A. Pikmenom, koji je nestao početkom

1926. Knjigu strogo zabranjuju vlasti većine zemalja, i svi ogranci organizovanih crkava. Njeno čitanje dovodi do nesagledivih posledica. Na govorkanjima o ovoj knjizi (za koju mali broj opšte javnosti uopšte zna) R. V. Čejmbers je navodno zasnovao ideju za svoj rani roman, *Kralj u žutom*.

Hronologija

- *Al Azif* napisao Abdul Alhazred oko 730. g. u Damasku.
- Teodorus Filetas ga prevodi na grčki 950. godine, pod nazivom *Nekronomikon*.
 - Patrijarh Mihailo 1050. spaljuje grčki tekst. Arapski u ovo doba već izgubljen.
 - Olaus 1228. prevodi grčki tekst na latinski.
 - 1232. Papa Gregorije IX zabranjuje knjigu.
- XV vek: izdanje na gotici štampa se u Nemačkoj.
 - XVI vek: grčki tekst štampan u Italiji.
 - XVII vek: španski reprint latinskog teksta.

